

Sociaal Veiligheidsplan 2020-2021

Basisschool Don Bosco

Katholiek Basisonderwijs Hengelo - Zuid

Sociaal Veiligheidsplan

(versie september 2020)

Onze school staat in de wijk "Nijverheid" en heeft gemiddeld 200 leerlingen.

De aard en indeling van het schoolgebouw in combinatie met de manier van werken zorgen voor een rustig en plezier werkklimaat. Buiten hebben we de beschikking over een fraai speelterrein. Door de centrale ligging komen de leerlingen uit een ruime omgeving naar onze locatie. In een afzonderlijk gedeelte van het gebouw is er de kinderopvang en de BSO 'Don Bosco'. Goed onderwijs staat bij ons voorop. Elk kind moet zich thuis voelen op school. Of, beter gezegd, veilig voelen. Daar staan we voor.

Voor Elkaar!

Visie, doelen en uitgangspunten

Visie (pedagogisch klimaat) van basisschool Don Bosco

Een groot deel van de leerlingen gedijt goed in een positief en voorspelbaar schoolklimaat, met heldere regels en duidelijke verwachtingen ten aanzien van gedrag en een passend onderwijsaanbod dat aansluit bij de interesses en leerstijlen van leerlingen. Er zijn echter leerlingen die risico lopen op het ontwikkelen van problemen in gedrag. Voor deze kinderen zijn meer specifieke interventies nodig op het gebied van leren en/of gedrag. In de huidige praktijk gaat vaak de meeste tijd, emotie en aandacht uit naar de interventies voor die laatstgenoemde groep. We willen op dat er op school een veilig pedagogisch klimaat is, zodat alle kinderen kunnen gedijen en geen kinderen worden buitengesloten of gepest. Om dat te realiseren voldoet de school aan 5 pijlers: een schoolbrede aanpak (1), met een preventieve insteek (2), die data-gestuurd is (3), gericht is op het aanleren van gewenst gedrag (4) en die samenwerking met ouders en zorg belangrijk vindt en vormgeeft (5).

Doel

De kinderen voorbereiden op een maatschappij die gecompliceerd is. Een maatschappij waarin niet alleen lezen en rekenen belangrijk zijn voor succes, maar ook sociale vaardigheden. We willen als school een mini-maatschappij creëren die kinderen de gelegenheid biedt om de nodige sociale vaardigheden te oefenen.

De Vreedzame School als preventiekader

Uitgangspunt voor het beleid inzake sociale veiligheid op onze school is het programma van De Vreedzame School.

De Vreedzame School is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het programma helpt onze school een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de samenleving.

Met De Vreedzame School besteden we aandacht aan basale sociale-emotionele en burgerschapscompetenties die wenselijk zijn in een democratische samenleving, zoals je verplaatsen in een ander, op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen, openstaan voor verschillen tussen mensen, constructief conflicten oplossen, omgangsvaardigheden en verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap.

Wij willen kinderen op onze school zich niet alleen optimaal laten ontwikkelen in de academische vakken, zoals taal en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming van leerlingen. Dat het ook goede mensen worden die op hun beurt een bijdrage aan de samenleving zullen leveren. Met elke generatie vormen we immers opnieuw onze samenleving.

Onze school dient ook een school te zijn waar álle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren. We doen veel om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen. Hieronder werken we deze preventieve maatregelen nader uit.

Onderscheid tussen plagen, pesten, conflict en ruzie

We maken onderscheid tussen pesten en *plagen*. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten.

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste.

We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een *conflict*. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontardt een conflict in een *ruzie*, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en

proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

We werken te allen tijde aan een positief en veilig klimaat. Als kinderen zich toch onveilig voelen of er wordt gepest grijpen we snel in. Zie hieronder.

Aanpak van pesten en sociale onveiligheid

Wanneer blijkt dat kinderen zich onveilig voelen op school of zich pestincidenten voordoen, gaan we altijd eerst na of het programma van De Vreedzame School (nog) goed wordt uitgevoerd in de betreffende groep. Als dit niet het geval is, wordt hier eerst aandacht aan besteed. Vervolgens is er soms meer nodig. We hanteren daarbij een glijdende schaal: van vroegtijdig ingrijpen bij plagen tot uiteindelijk (als alle andere middelen zijn uitgeput) schorsen of verwijderen van leerlingen.

Kwaliteitszorg Instrument & PO- Vensters

We gaan structureel na of de doelen van De Vreedzame School wel gehaald worden, met behulp van de Vragenlijst Groepsklimaat*, die we jaarlijks afnemen. Daarnaast nemen we ook jaarlijks de 'Leerlingen vragenlijst' af in de groepen 6,7 en 8. Deze is beschikbaar via PO- Vensters. Het instrument geeft inzicht in de *beleving* van de sociale veiligheid van de leerlingen, in de *feitelijke aantasting* van de sociale veiligheid en het *welbevinden* van de leerlingen.

Analyse van de resultaten vindt plaats op drie niveaus:

- * Op individueel niveau zal de groepsleerkracht de resultaten van zijn of haar leerlingen bekijken (de individueel ingevulde vragenlijst), en nagaan of er op individueel niveau direct actie nodig is. Bij opvallende zaken ligt het voor de hand om eerst een individueel gesprekje te voeren met de leerlingen die het betreft. Met name als leerlingen voor een score bij bepaalde vragen 'altijd' of 'onveilig' hebben gekozen (de meest negatieve score) is er reden voor zorg en nader onderzoek. Soms worden de antwoorden van leerlingen beïnvloed door recente, negatieve gebeurtenissen, en moet er niet zo zwaar getild worden aan de uitslag. Maar soms is er sprake van langdurige problematiek, en is er een aanpak nodig.
- * Ook op groepsniveau worden de resultaten geanalyseerd en besproken. Eerst vindt een analyse plaats van de mogelijke oorzaken van een negatieve uitslag. Herkent de groepsleerkracht de score? Komt de score overeen met de eigen indruk? Welke leerlingen zijn opvallend? Passend bij het gedachtegoed van Vreedzaam is een bespreking met de groep zelf. De groepsleerkracht vat de resultaten samen, en bespreekt deze met de groep.
- * Op schoolniveau zullen (in de stuurgroep Vreedzaam, waarin ook de directie zitting heeft) worden de resultaten van alle groepen besproken. Hierbij gaat de aandacht uit naar een vergelijking van de verschillende groepen met elkaar én naar een vergelijking met voorgaande jaren. Is er sprake van een negatieve of een positieve ontwikkeling? Zo ja, hoe komt dat? Hierbij worden tevens de acties geëvalueerd die vorig jaar zijn ondernomen om de veiligheid te vergroten.

Om de sociale veiligheid in kaart te brengen, hebben we binnen De Vreedzame School jaarlijks een Veiligheidscommissie: een commissie van leerlingen die zich buigt over hoe veilig de school is en wat er moet gebeuren om de school nog veiliger te maken.

* *De vragenlijst Groepsklimaat en de Veiligheidsthermometer zijn onderdelen van het Kwaliteitszorginstrument, dat digitaal aan te schaffen is via de website <https://vreedzaam.net/>*

Het voorkomen van pesten en sociale veiligheid

Zoals we hiervoor al hebben aangegeven leggen we met het programma van De Vreedzame School fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We noemen een paar belangrijke elementen van het programma, naast de wekelijkse lessen die leerlingen in alle groepen ondergaan.

Uitdragen van een positieve sociale en morele norm

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- De leerkrachten staan 's ochtends bij de deur om alle kinderen welkom te heten, mede door het geven van een hand;
- De leerkrachten staan 's middags bij de deur om afscheid van de kinderen te nemen, mede door het geven van een hand of high-five;
- Aanwezigheid van de directeur en intern begeleider bij de ingang van de school om de leerlingen 's ochtends te begroeten, een opsteker te geven, belangstellend te informeren, enzovoort.
- Tijdens de in/uitloop kunnen leerkrachten een praatje maken met de kinderen. Ook intern begeleider of locatiedirecteur maken contact met de kinderen door in gesprek te gaan;
- De omgangsafspraken, de grondwet en het logo van De Vreedzame School hangen zichtbaar in de klassen en school;
- Directe correctie van gedrag van kinderen dat haaks staat op de norm;
- Tijdens het cultuur uur (optredens) een koppeling te maken met het lopende thema van De Vreedzame school;

De klas en school: een gemeenschap

We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de klas vormen, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de klas of de school minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door kinderen veel te laten samenwerken met verschillende leerlingen (met behulp van coöperatieve werkvormen), door samen omgangsafspraken te maken,

samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar verdelen, of als klas presentaties voor andere klassen te verzorgen. In het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep in alle klassen (met de lessen van blok 1 van De Vreedzame School).

Het voorgaande heeft evenzeer betrekking op de school. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat dan – als het goed is – uit alle andere leerlingen, al het schoolpersoneel en alle ouders. Op onze school vinden we het daarom belangrijk dat de leerlingen alle leerkrachten en het ambulante personeel kennen. Dat is de reden dat ambulant personeel zoals de locatiedirecteur, intern begeleider of onderwijsondersteunend personeel meehelpt tijdens schoolse activiteiten. Daarnaast zorgen we ervoor dat nieuwe leerkrachten zich altijd voorstellen aan de hele school. Soms gebeurt dit plenair bij een viering, maar soms gaat de leerkracht even de klassen rond. Kinderen kunnen de leerkracht dan vragen stellen nadat hij of zij zich heeft voorgesteld.

Investeren in de relatie met de leerlingen

We vinden het heel belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze leerkrachten dat ze investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. Ieder kind moet voelen dat het er toe doet, dat de leerkracht het fijn vindt dat hij of zij er vandaag weer is. Alle leerkrachten zorgen ervoor dat ze tussen de bedrijven door met iedere leerling een kindgesprek voeren over persoonlijke en/of schoolse zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk vinden of spannend, hoe het thuis gaat en wat ze graag doen na schooltijd.

Aan het begin van het jaar wordt er d.m.v. de Gouden Weken al goed geïnvesteerd in de relatie met leerlingen. Een activiteit die in veel hogere groepen aan de orde komt is de 'Dit ben ik- tas'. Leerlingen nemen spullen mee van huis die bij ze horen en waar ze trots op zijn. Leerlingen presenteren de tas van elkaar en proberen er zo achter te komen van wie de tas is. Uiteindelijk geeft de eigenaar van de tas nog uitleg bij elk meegenomen item. Ook de leerkracht vult deze tas om zo meer over zichzelf te vertellen.

Leerlingen worden mede verantwoordelijk

Als de klas een gemeenschap is, dan voelen leerlingen zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt in de klas. Bij ons op school krijgen leerlingen een stem, en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven leerlingen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. We willen dat zij hun steentje bijdragen aan het algemeen belang, aan de gemeenschap. En daar zullen ze zich eerder verantwoordelijk voor voelen als ze ook echt mogen

meedenken en als ze serieus worden genomen.

Zo werken we vanaf het tweede jaar met leerlingmediatoren, een leerlingenraad en met groepsvergaderingen waarin leerlingen mee mogen beslissen over zaken die hun aangaan. We laten oudere kinderen jongere kinderen helpen bij allerlei activiteiten. En – specifiek gericht op ongewenst gedrag als pesten – leren we de leerlingen dat ze op kunnen en moeten komen voor gepeste medeleerlingen, dat ze ‘verdedigers’ kunnen zijn.

Opstekers

We streven dus naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen makkelijk samenwerkt met iedereen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hiertoe te komen is het geven van ‘opstekers’, of complimenten. In de Vreedzame School leren we iedereen heel bewust positief gedrag te benoemen in de vorm van een ‘opstecker’.

Als iedereen in de groep in staat is om elkaar complimenten te geven, en zo hun waardering voor elkaar uit te spreken, ontstaat er langzamerhand een steeds positievere sfeer in de groep. En daarmee een cultuur waarin het normaal is om de nadruk te leggen op wat goed gaat. Een klimaat waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, zich gewaardeerd weten, het gevoel hebben dat het er toe doet dat ze er zijn.

Een grondwet: basisregels in de school

Ongewenst gedrag lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar leerlingen onvoldoende voelen wat de sociale norm is. Duidelijke regels in de klas en in de school zijn dus van belang. Bij ons op school hebben we een **grondwet**: een set **basisregels** die vervolgens uitgewerkt kunnen worden in concrete verwachtingen ten aanzien van het gedrag.

Die regels komen voort uit onze pedagogische doelstellingen (de belangrijkste waarden) van de school. De Vreedzame School biedt hiervoor een expliciet pedagogisch kader. Zoals eerder vermeld, is het streven met het programma van De Vreedzame School dat leerlingen:

- op een democratische manier gezamenlijk besluiten kunnen nemen;
- conflicten constructief kunnen oplossen;
- zich zorgzaam en verantwoordelijk opstellen ten aanzien van de gemeenschap;
- openstaan voor verschillen tussen mensen.

Deze doelen zijn terug te vinden in de thema’s van de lesblokken, in positieve bewoordingen gevat:

1 We horen bij elkaar

- 2 We lossen conflicten zelf op
- 3 We hebben oor voor elkaar
- 4 We hebben hart voor elkaar
- 5 We dragen allemaal een steentje bij
- 6 We zijn allemaal anders.

Onze grondwet luidt:

- Wij zorgen ervoor dat iedereen erbij hoort;
- Wij zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt en zichzelf kan zijn;
- Wij lossen conflicten samen op;
- Wij helpen elkaar;
- Wij dragen allemaal een steentje bij.

We hebben de grondwet visueel gemaakt en opgehangen bij de ingang van de school.

Van grondwet naar groepsregels en omgangsafspraken

We introduceren in de eerste week van het schooljaar de grondwet op een gezamenlijke bijeenkomst of in een klassikale setting aan alle kinderen. Zo wordt meteen aan het begin van het schooljaar de trend gezet: 'Zo doen we het hier op school!'

Om kinderen duidelijk te maken om welk gedrag het gaat bij de regels, demonstreren leerkrachten en kinderen in die bijeenkomst gedrag dat wel en niet bij de regels hoort. Dit noemen we gedragsverwachtingen. Zo worden de omgangsregels met elkaar gevuld en snapt iedereen wat er met de regels wordt bedoeld.

De regels vormen op deze manier een kader voor gewenst gedrag: 'Zo doen we het op onze school!' Deze regels zijn vervolgens zichtbaar in de algemene ruimtes en in iedere groep. Tevens staan ze in de schoolgids en op de website [Scholenopdekaart](#).

Deze **grondwet** vormen een soort 'kapstok' waaraan de **schoolregels** worden 'opgehangen'. In de lessen van De Vreedzame School (in blok 1) wordt samen met de leerlingen gesproken over de grondwet, de eigen groepsregels en de omgangsafspraken die elke klas met elkaar wil maken om ervoor te zorgen dat het voor iedereen in de klas prettig en veilig is. De regels worden door volwassenen opgesteld, de leerlingen maken samen (omgangs)afspraken. Aan het begin van het jaar, tijdens blok 1, maakt iedere leerkracht in zijn of haar groep bekend welke **groepsregels** er gelden in de klas. Daarbij wordt de link gelegd met de grondwet op schoolniveau, zodat kinderen begrijpen dat de groepsregels afgeleid zijn van de grondwet. 'De grondwet geldt voor de hele school en dit zijn de regels van de groep!' Om die reden zijn de grondwetregels in iedere groep aanwezig. Vervolgens wordt in elke groep samen met de leerlingen **omgangsafspraken** gemaakt en op een afsprakenposter vastgelegd: 'Zo doen we het in onze groep'.

Aanleren en handhaven van gedragsregels

Met het opstellen van gedragsregels zijn we er nog niet. Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden **aangeleerd**. Dus oefenen we de gedragsregels met de hele klas.

Maar het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich ook nog niet voldoende. Het **handhaven** van regels vraagt ook iets aan **gedrag van de leerkracht** (of andere volwassenen in de school). Bijvoorbeeld:

- modelgedrag vertonen;
- leerlingen herinneren aan de regel;
- leerlingen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een opsteker geven als ze het vervolgens wel doen;
- met de leerlingen meelopen, of in de gang op een strategische plek staan;
- leerlingen aanspreken die zich niet aan de regel houden. Aanspreken doen we door de gedragsverwachting uit te spreken en voor te doen.

Om het naleven van gedragsregels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- alle leerkrachten in de klassen regelmatig terugkomen op één of meer regels waar de leerlingen moeite mee hebben door de gedragsinstructie in de klas te herhalen;
- alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regel; het team maakt afspraken over wie op welke plek toezicht houdt.

Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of straffen nodig. Uiteraard straffen we bij ons op school af en toe leerlingen. We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Er zijn enkele voorwaarden voor een 'zinvolle' straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag. Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van de leerling aan relatie, autonomie en competentie:

- **Relatie:** we spreken de leerling individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken is. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar de fout te herstellen. ('Wout, ik vind je een leuke jongen hoor, maar wat je nu hebt gedaan, kan echt niet!')
- **Autonomie:** We zorgen ervoor dat de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren van dat plan. ('Wat heb je bedacht om dit te gaan oplossen?')
- **Competentie:** We gaan ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als dat lukt. ('Ik geef je nu een opsteker voor het oplossen. Fijn dat je dat zo hebt gedaan!')

Een ander belangrijk aspect van een 'zinvolle' straf is **eigenaarschap**. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de oplossing ervan. We steken dus eerst tijd en energie in het bewust maken van de leerling dat het vooral zijn of haar probleem is. Daarna kan de leerling gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?' De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen': soms daadwerkelijk de (fysieke) schade herstellen, soms het vertrouwen weer winnen, enzovoort.

Toezicht bij ons op school

Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Leerlingen hebben (naast gelegenheid om te oefenen met zelfstandigheid, en naast ondersteuning daarbij van volwassenen) ook altijd toezicht nodig. Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen. Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep leerlingen sluipen.

De risicovolle periodes op een schooldag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de klas naar het gymlokaal of naar het schoolplein, de pauzes op het plein, het lopen naar de gymzaal en de tijdstippen vlak voor of vlak na het einde van de school. Wij hebben met ons team duidelijke afspraken gemaakt rondom het toezicht op verschillende plekken gebeurtenissen:

- schoolplein (bij in- en uitgaan van de school)
- schoolplein (pauzes)
- de trappen in school (bij binnenkomst, in pauzes en naar huis gaan)
- naar de gymzaal lopen
- bij feesten en voorstellingen in de aula
- de toiletten
- de fietsenstalling
- de gangen bij het in- en uitgaan van de klassen.

Behalve de afspraken die we als team hebben gemaakt over ons eigen gedrag bij het toezicht, hebben we samen met de leerlingen geformuleerd welk gedrag van de leerlingen in welke situaties wordt verwacht.

Bij het in- en uitgaan van de school:

Op onze Vreedzame School vinden we het belangrijk dat de kinderen, de ouders en andere bezoekers zich welkom voelen in onze school. We willen aan de kinderen laten merken dat elk kind er toe doet. Het is belangrijk dat jij er bent! Het in- en uitgaan van de school is een uitgelezen kans om op een ontspannen manier contact te maken met

kinderen én ouders uit verschillende groepen. Alle professionals in de school zijn hier zowel in de ochtend als in de middag bij betrokken.

We hebben hierover de volgende specifieke afspraken gemaakt:

- De entree van de school ziet er uitnodigend en verzorgd uit;
- Er hangt een tv met 'Vreedzame School informatie' en bijzondere activiteiten worden aangekondigd;
- Om 8.15 staan alle leerkrachten bij de deur om de kinderen te verwelkomen door hem of haar een hand te geven en goedemorgen te wensen;
- Om 8.20 uur gaat de deur open;
- De locatiedirecteur en/of intern begeleider staat bij de deur als deze open gaat en verwelkomt elk kind persoonlijk door hem of haar een goedemorgen te wensen;
- Alle professionals hebben een vaste plek bij het in- en uitgaan van de school. Zij houden daarbij ook goed zicht op de trappen en gangen;
- De leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor alle kinderen en stralen dit ook uit.
- Er wordt op een vriendelijke doch duidelijke manier omgegaan met kinderen die te laat komen. Hier zijn afspraken over gemaakt.
- Om 14.15 uur lopen er elke dag leerkrachten mee 'naar buiten' om toezicht te houden op het plein. Ook gebruiken zij deze gelegenheid om contact te maken met ouders.

Bij gymnastiek

- We lopen op een afgesproken manier naar de gymzaal en terug naar de school;
- In de kleedkamers gedragen we ons volgens duidelijk afgesproken regels;
- We helpen bij het klaarzetten en opruimen van de materialen;
- Conflict lossen we met elkaar op.

Op de gang

- We lopen op een afgesproken manier op de gang;
- We gaan via afgesproken routes naar onze klas.

Tijdens een voorstelling

- We hebben duidelijke regels voor ons gedrag bij een voorstelling en leven die na.

Commissies van leerlingen

Wij kiezen ervoor als school om bij het bevorderen van de sociale veiligheid binnen de school zoveel mogelijk de leerlingen in te schakelen. Zodra er een gevoel van onveiligheid wordt gesignaleerd, bespreken we dat in het team én we betrekken de leerlingen erbij om na te denken over wat er nodig is om een als onveilig ervaren situatie of locatie weer veilig te maken. Dat doen we o.a. met behulp van de

leerlingenraad.

De leerlingen uit groep 6,7 en 8 worden op een democratische wijze gekozen. In elke groep houden de leerlingen een pitch en op basis daarvan wordt er gestemd. De leerlingenraad komt een paar keer per jaar bijeen om te vergaderen. Schoolse zaken of situaties die spelen worden besproken. De leerlingenraad heeft zelf input of krijgt input vanuit de klasgenoten of locatiedirecteur. Na afloop van een vergadering wordt er in elke groep een terugkoppeling gegeven van wat er besproken en/of afgesproken is.

Ingrijpen bij plagen

We zijn alert op **plaagsituaties** in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan gemakkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van blok 1 aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag. Soms schakelen we een buddy in: een medeleerling die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken. Ook kunnen we de mediators vragen te helpen.

Ingrijpen bij pesten: de oplossingsgerichte pestaanpak (OPA)

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voor komen. Als er toch pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant nog wel voldoende wordt gedaan, zoals in het voorgaande is beschreven (en of het programma van De Vreedzame School (nog) wel goed wordt uitgevoerd). Maar soms is er meer nodig.

In de eerste plaats vragen we altijd aan andere leerlingen om te helpen. Met name populaire leerlingen kunnen belangrijk zijn als 'verdedigers'.

Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van De Vreedzame School: de Oplossingsgerichte Pestaanpak (OPA). De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen een leerkracht (of IB-er) en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, we gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. **Gesprek met het gepeste kind.** De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zo'n 5 tot 8

medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes.

We vragen in dit gesprek aan de leerling of hij of zij wil dat de ouders op de hoogte zijn van de gesprekken. Als een externe of een andere volwassene (niet de eigen groepsleerkracht) binnen de school deze gesprekken gaat voeren, lichten we de ouders altijd in.

2. **Gesprek met de steungroep.** Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze wordt uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.
3. **Tweede gesprek met de gepeste.** Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.
4. **Tweede gesprek met de steungroep.** Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan.

Soms moet deze cyclus nog één of meerdere keren herhaald worden om ervoor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert.

Herstelgesprekken

De hiervoor beschreven Oplossingsgerichte pestaanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier.

Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we – als alle pogingen (inclusief bijvoorbeeld een Check in - Check out systeem, externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad - moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase van schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen.

We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokken) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders)

verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken.

De basisvragen die centraal staan bij herstel bijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

Schorsing en verwijdering

Als de veiligheid van leerlingen, leerkrachten, ander personeel of ouders in het geding is, is optreden geboden. Daarbij hoeft het niet alleen om de fysieke veiligheid te gaan; het kan ook de sociale en emotionele veiligheid betreffen. Als er een noodzaak is om stevig op te treden, dan hanteren we onderstaand protocol dat voor alle betrokkenen helder aangeeft welke stappen worden gezet als er sprake is van een extreme situatie.

Leerlingen die het gevoel van veiligheid van anderen schade toebrengen door hun houding of gedrag (te denken valt aan: vechten, slaan, bedreigen, schelden e.d.) waardoor medeleerlingen en/of leerkrachten zich onveilig voelen, kiezen ervoor zich niet aan de schoolregels te houden en op die manier hun verbinding met de groep te verbreken:

- Deze leerlingen worden voor een dag/dagdeel buiten de groep geplaatst bij de locatiedirecteur of intern begeleider. Wanneer zij niet aanwezig zijn, gaat een leerling naar een andere groep.
- De ouders worden hiervan op de hoogte gesteld door middel van een gesprek.
- De leerling mag de volgende dag in de eigen groep laten zien dat het zich wel aan de schoolregels kan houden. Verschillende vormen van hulp (zie boven) kunnen hiertoe worden ingezet.

Als een dergelijke situatie zich herhaaldelijk voordoet, volgt er een gesprek tussen school en ouders. Hierin wordt nagegaan welke extra begeleiding en afspraken nodig zijn. Tevens worden de ouders op de hoogte gesteld van een vervolprocedure als het gedrag niet tijdig in positieve zin verandert. Als zich – na dit gesprek – toch weer een vergelijkbare situatie voordoet, worden de ouders opgebeld en gevraagd hun kind te komen halen of de volgende dag thuis te houden. Ook dan mag het kind de dag erna weer in de groep terugkeren. De afdeling leerplicht van de gemeente en het schoolbestuur worden op de hoogte gesteld, aangezien het hier een schorsing van een

dag betreft. Alleen de directie kan het besluit nemen tot schorsing en dit wordt vastgelegd in een brief.

In geval van herhaling kan de school overgaan tot schorsing van meerdere dagen. In dat geval wordt de afdeling leerplicht van de gemeente bij het vervolgtraject betrokken. Ouders hebben het recht om binnen vijf werkdagen bij het schoolbestuur bezwaar te maken tegen de schorsing.

Antipestcoördinator

Van scholen wordt verwacht dat ze een teamlid belasten met de taak om het beleid ten aanzien van pesten te coördineren, die tevens als aanspreekpunt in het kader van pesten fungeert. Wij kiezen ervoor om deze taak mee te nemen in het bredere perspectief van de pedagogische opdracht van de school, en de domeinen van sociale competentie en burgerschapsvorming. De taken van een 'anti-pestcoördinator' zijn op onze school opgenomen in de taken van de stuurgroep Vreedzame School.

De taakomschrijving van de stuurgroep Vreedzame School ziet er als volgt uit:

- Ontwikkelen, actualiseren en levend houden van beleid en aanpak m.b.t. burgerschap/De Vreedzame School binnen het curriculum en het sociaal-pedagogische klimaat van de school;
- Het bijhouden van literatuur;
- Adviseren bij de keuze, aanpak en implementatie van nieuwe methodes en/of materialen of software op het terrein van burgerschap/De Vreedzame School;
- Op verzoek fungeren als vraagbaak en luisterend oor voor collega's, ondersteunen van beginnende collega's op het betreffende vakgebied, bieden van klassenconsultatie en nabespreking;
- Draagt bij aan de versterking van de inhoudelijke kennis en didactiek in het team op het vakgebied;
- Bewust bezig zijn met goed (vakdidactisch) onderwijs, experimenteren en onderzoeken. Deelnemen aan conferenties en studiedagen en informatie doorspelen;
- Bewaken van de kwaliteit van de uitvoering van De Vreedzame School;
- Zorg dragen voor afname kwaliteitszorginstrument;
- De Vreedzame School agenderen in de teamvergaderingen;
- Coachen van nieuwe leerkrachten en nieuwe teamleden informeren;
- Fungeren als contactpersoon voor De Vreedzame Wijk;
- Organiseren ouderbijeenkomsten rondom De Vreedzame School;
- Verzorgen van de nieuwsbrieven voor ouders over De Vreedzame School;
- Het zorg dragen voor de zichtbaarheid van De Vreedzame School in lokalen, gangen en andere plekken in en om het gebouw;
- Verzorgen van de jaarlijkse mediatorentraining;

- Fungeren als contactpersoon voor de leerlingmediatoren; regelmatig evaluatie met mediators.

Ouders betrekken bij het veiligheidsbeleid

Wij willen als school graag samen met de ouders optrekken op dit terrein. In het geval van incidenten zoeken we snel contact om samen te bespreken hoe we hiermee om zullen gaan. Maar ook in meer algemene zin willen we ouders bij het veiligheidsbeleid betrekken. Dat doen we door ze te informeren over wat de school doet aan het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag als pesten. En over bij wie ze terecht kunnen als er iets is. We nemen ouders heel serieus daarin.

Om er voor te zorgen dat de veiligheid in en om de school iets wordt waarvoor ouders en school zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen, gaan we met ouders het gesprek aan.

Prioriteiten en plan van aanpak

Vanaf 2017-2018 wordt De Vreedzame School ingevoerd op basisschool Don Bosco. Het invoeringstraject is een tweejarig traject. Tijdens het eerste jaar werken we aan:

- Vergroten van eigen kennis, inzichten en vaardigheden d.m.v. plenaire teambijeenkomsten;
- Inwerken van nieuwe collega's;
- Bepalen van de visie, grondwet en regels;
- Nauw contact met de CED-groep;
- Werken met verschillende blokken en evalueren van de aangeboden leerdoelen;
- Inrichten van de teamvergaderingen overlegmomenten passend bij onze filosofie van De Vreedzame School;
- Zichtbaarheid in de school vergroten;
- Een informatie/ workshopavond voor ouders gegeven door leerkrachten en leerlingen;

Tijdens het tweede invoeringsjaar:

- Leerkrachtgedrag verder ontwikkelen en evalueren tijdens plenaire bijeenkomsten;
- Neerzetten van commissies of leerlingenraad;
- Onderzoeken naar inzet van leerlingmediatoren;
- Eigen maken van oplossingsgerichte pest aanpak (OPA) en interventies op ongewenst gedrag;
- Ouderpartnerschap vormgeven en verankeren, waarbij een ouderpartnerschap plan wordt opgesteld;
- Invoering Kwaliteitszorginstrument. [Scholenopdekaart](#).

Noot: Dit Sociale Veiligheidsplan is geschreven naar aanleiding van de map Werken aan Sociale Veiligheid van De Vreedzame School